

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

7. veebruar 2019*

Eelotsusetaotlus – Transport – Maanteevedu – Määrus (EÜ) nr 561/2006 – Määrus (EL) nr 165/2014 – Sõidumeeriku kasutamise kohustus – Erand, mis puudutab elusloomade põllumajandusettevõttest kohalikule turule ja vastupidi või turult kohalikku tapamajja vedamiseks kasutatavaid sõidukeid

Kohtuasjas C-231/18,

mille ese on ERTL artikli 267 alusel Oberlandesgericht Oldenburgi (liidumaa kõrgeim üldkohus Oldenburgis, Saksamaa) 5. märtsi 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. aprillil 2018, menetluses järgmise isiku suhtes:

NK,

menetluses osalesid:

Staatsanwaltschaft Oldenburg,

Staatliches Gewerbeaufsichtsamt Oldenburg,

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja president F. Biltgen, kohtunikud C. G. Fernlund ja L. S. Rossi (ettekandja),

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Norra valitsus, esindajad: E. Sawkins Eikeland, K. H. Aarvik ja C. Anker,
- Euroopa Komisjon, esindajad: B. Eggers ja J. Hottiaux,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määruse (EÜ) nr 561/2006, mis käsitleb teatavate autovedusid käsitlevate sotsiaalõigusnormide ühtlustamist ja millega muudetakse nõukogu määrusi (EMÜ) nr 3821/85 ja (EÜ) nr 2135/98 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 3820/85 (ELT 2006, L 102, lk 1), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. veebruari 2014. aasta määrusega (EL) nr 165/2014 (ELT 2014, L 60, lk 1) (edaspidi „määrus nr 561/2006“), artikli 13 lõike 1 punkti p.
- 2 Taotlus on esitatud Alam-Saksi liidumaal (Saksamaa) asuva põllumajandusloomade hulgimüüja NK suhtes algatatud menetluses, kuna ta lubas ühel oma sõidukijuhtidest vedada loomi ilma juhikaardita põllumajandusettevõttest otse tapamajja.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Määruse nr 561/2006 artiklis 1 on sätestatud:
„Käesoleva määrusega kehtestatakse eeskirjad kauba- ja reisijateveoga hõivatud sõidukijuhtide sõiduaegade, vaheaegade ja puhkeperioodide kohta, et ühtlustada konkurentsitingimusi sisetranspordi liikide, eriti autoveosektori osas ning parandada töötingimusi ja liiklusohutust. [...]“
- 4 Määruse artikli 2 lõike 1 punktis a on sätestatud:
„Käesolevat määrust kohaldatakse autoveo korral, mille puhul on tegemist:
a) kaubaveoks kasutatavate sõidukitega, mille lubatud täismass koos haagise või poolhaagisega ületab 3,5 tonni, [...]“
- 5 Nimetatud määruse artikli 13 lõikes 1 on ette nähtud:
„Tingimusel et artiklis 1 sätestatud eesmärkide saavutamist ei seata ohtu, võib iga liikmesriik lubada erandeid artiklite 5–9 osas, sätestades oma territooriumil [...] eranditele individuaalsed tingimused, mida kohaldatakse vedudele ühte või mitmesse järgmisesse kategooriasse kuuluvate sõidukitega:
[...]
p) elusloomade põllumajandusettevõttest kohalikule turule ja vastupidi või turult kuni 100 km kaugusel asuvasse kohalikku tapamajja vedamiseks kasutatavad sõidukid.“
- 6 Määruses nr 165/2014 sätestatakse muu hulgas kohustused ja nõuded seoses autovedudel kasutatavate sõidumeerikute konstruktsiooni, paigaldamise, kasutamise, katsetamise ja kontrolliga.
- 7 Selle määruse põhjendus 3 kõlab järgmiselt:
„Teatavatele sõidukitele on tehtud erand [...] määruse [...] nr 561/2006 [...] sätete kohaldamisest. Sidususe tagamiseks peaks olema samuti võimalik arvata kõnealused sõidukid välja käesoleva määruse reguleerimisalast.“

8 Määruse nr 165/2014 artikli 2 lõikes 2 on ette nähtud:

„Lisaks lõikes 1 osutatud mõistetele kohaldatakse käesolevas määruses järgmisi mõisteid:

a) „sõidumeerik“ – maanteesõidukitesse paigaldamiseks ette nähtud seadmed, mida kasutatakse kõnealuste sõidukite liikumist, sealhulgas kiirust, ja nende juhtide teatavat tööaega käsitlevate artikli 4 lõike 3 kohaste andmete automaatseks või poolautomaatseks kuvamiseks, salvestamiseks, väljatrükkimiseks, säilitamiseks ja esitamiseks;

[...]

d) „sõidumeerikukaart“ – kiipkaart, mis on mõeldud sõidumeerikuga kasutamiseks ja mis võimaldab sõidumeerikul tuvastada kaardiomaniku rolli ning andmete ülekande ja säilitamise eesmärki;

[...]

f) „juhikaart“ – liikmesriigi ametiasutuste poolt konkreetsele juhile väljastatud sõidumeerikukaart, mille abil on võimalik juhti tuvastada ja mis võimaldab juhi tegevuse andmete salvestamist;

[...]“.

9 Määruse artikli 3 lõikes 2 on sätestatud:

„Liikmesriigid võivad kehtestada käesoleva määruse kohaldamisel erandi määruse [...] nr 561/2006 artikli 13 lõigetes 1 ja 3 osutatud sõidukitele.“

Saksa õigus

10 Sõidukijuhte käsitleva seaduse (Fahrpersonalgesetz) §-s 8 on sätestatud:

(1) Väärteo paneb toime isik, kes tahtlikult või ettevaatamatusest

1. ettevõtjana

[...]

b) rikub mõnda [...] määruse [...] nr 165/2014 [...] sätet [...].

(2) Lõike 1 punktides 1 ja 3 määratletud väärteo eest karistatakse rahatrahviga kuni 30 000 eurot [...].“

11 Sõidukijuhte käsitleva määruse (Fahrpersonalverordnung) § 18 lõike 1 punktis 16 on ette nähtud:

„(1) Määruse [...] nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 ja määruse [...] nr 165/2014 artikli 3 lõike 2 alusel on [...] järgmiste sõidukikategooriate puhul tehtud määruse [...] nr 561/2006 artiklitest 5–9 ja määrusest [...] nr 165/2014 erandid:

[...]

16. Sõidukid, mida kasutatakse elusloomade veoks põllumajandustootja tegevuskohast kuni 100 km raadiuses asuvatele kohalikele turgudele ja vastupidi või turgudelt kohalikesse tapamajadesse.“

12 Sõidukijuhte käsitleva määruse § 23 lõike 1 punktis 2 on täpsustatud:

„(1) Sõidukijuhte käsitleva seaduse § 8 lõike 1 punkti 1 alapunktis b määratletud väärttega on tegemist juhul, kui ettevõtja tahtlikult või ettevaatamatusest rikub [...] määrust [...] nr 165/2014 [...]

[...]

2. jättes [...] tagamata, et sõidumeerik toimiks nõuetekohaselt ja sõidumeerikut või juhikaarti või salvestuslehte kasutatakse nõuetekohaselt.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

13 NK on Alam-Saksi liidumaal asuv põllumajandusloomade hulgimüüja, kes ostab loomad põllumajandustootjalt, veab need tapamajja ja müüb tapamajja käitajale edasi.

14 NK ostis 2016. aasta novembris Alam-Saksi liidumaal Cloppenburgi omavalitsusüksuses asuvalt põllumajandustootjalt nuumsigu ja lasi nad oma loomaveokis põllumajandustootja juurest tapamajja vedada. Liikluskontrolli käigus tuvastati, et veoki juht ei olnud juhikaarti sõidumeerikusse asetanud. NK-le määrati kohustus tasuda sõidukijuhte käsitleva seaduse ja vastava määruse alusel 750 euro suurune rahatrahv ilma juhikaardita sõiduks nõusoleku ja korralduse andmise eest ning Amtsgericht Oldenburg (Oldenburgi esimese astme kohus, Saksamaa) jättis selle rahatrahvi oma otsusega muutmata.

15 NK kaebas selle otsuse edasi Oberlandesgericht Oldenburgi (liidumaa kõrgeim üldkohus Oldenburgis, Saksamaa), tuginedes määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punktis p sätestatud erandile, millele viidatakse määruse nr 165/2014 artikli 3 lõikes 2 ja mis on Saksa õigusesse üle võetud sõidukijuhte käsitleva määruse § 18 lõike 1 punktiga 16.

16 Oberlandesgericht Oldenburg (liidumaa kõrgeim üldkohus Oldenburgis, Saksamaa) leidis, et määruses nr 561/2006 kasutatud mõiste „turg“ tähendus ei ole ilmselge, ning otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas põllumajandusloomade hulgimüüja, kes omandab põllumajandustootjalt elusloomad ja veab need kuni 100 km kaugusel asuvasse tapamajja, mille käitajale ta loomad müüb, võib tugineda [...] määruse [...] nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punktis p nimetatud erandile – „elusloomade põllumajandusettevõttest kohalikule turule ja vastupidi või turult kuni 100 km kaugusel asuvasse kohalikku tapamajja vedamiseks kasutatavad sõidukid“ –, kuna põllumajandustootjalt loomade omandamise näol on tegemist omandamisega „turult“ selle sätte tähenduses või kuna põllumajandusloomadega kaupleja on ise käsitatav turuna?

Kui ei ole tegemist „turuga“ selle sätte tähenduses:

Kas põllumajandusloomade hulgimüüja, kes omandab põllumajandustootjalt elusloomad ja veab need kuni 100 km kaugusel asuvasse tapamajja, mille käitajale ta loomad müüb, võib nimetatud normi analoogia alusel kohaldades sellele erandile tugineda?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 17 Eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punktis p kasutatud mõistet „turg“ tuleb tõlgendada nii, et see tähistab tehingut põllumajandusloomade hulgimüüja ja põllumajandustootja vahel või põllumajandusloomade hulgimüüjat ennast või kas tuleb kõne alla laiendada selles sättes ette nähtud erandit sõidukitele, millega veetakse elusloomi põllumajandusettevõtetest kohalikesse tapamajadesse.
- 18 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et määruse nr 561/2006 eesmärk on eeskätt selle artikli 1 kohaselt ühtlustada konkurentsitingimusi autoveosektoris ning parandada töötingimusi ja liiklusohutust, kusjuures need eesmärgid kajastuvad kohustuses varustada reeglina maanteeveokid taadeldud sõidumeerikuga, mis võimaldaks kontrollida, kas juhid on sõidu- ja puhkeaegadest kinni pidanud (13. märtsi 2014. aasta kohtuotsus A. Karuse, C-222/12, EU:C:2014:142, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 19 Eelkõige määruse nr 165/2014 artikli 3 lõike 2 kohaselt on aga liikmesriikidel õigus vabastada sõidumeerikuga varustamise ja/või sõidumeeriku kasutamise kohustusest sõidukid, mis on nimetatud muu hulgas määruse nr 561/2006 artikli 13 lõikes 1, mis sisaldab ka punkti p, see tähendab „elusloomade põllumajandusettevõttest kohalikule turule ja vastupidi või turult kuni 100 km kaugusel asuvasse kohalikku tapamajja vedamiseks kasutatavad sõidukid“.
- 20 Kuna Saksamaa Liitvabariik on määruse nr 165/2014 artikli 3 lõikes 2 antud õigust kasutanud, tuleb seega kindlaks teha määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punktis p sätestatud erandi ulatus.
- 21 Siinkohal tuleb rõhutada, et määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punkti p, mis sätestab erandi määruse artiklitest 5–9, kohaldamise tingimusi tuleb tõlgendada kitsalt (vt analoogia alusel sama määruse artikli 13 lõike 1 punkti d puudutav 28. juuli 2011. aasta kohtuotsus Seeger, C-554/09, EU:C:2011:523, punkt 33). Lisaks tuleb selle erandi ulatus kindlaks määrata, võttes arvesse kõnealuse õigusakti eesmärgi (vt selle kohta 13. märtsi 2014. aasta kohtuotsus A. Karuse, C-222/12, EU:C:2014:142, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 22 Määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punkti p sõnastuse kohta tuleb märkida, et selles sättes ei kasutata üldmõistet „turg“, vaid täpsemat mõistet „kohalik turg“. See väljend ei jäta aga mingit kahtlust selles, et kuna nimetatud sättes kehtestatud erand on elusloomade veo lähte- ja sihtkohaga piiritletud, siis ei saa põllumajandusettevõtet mingil juhul põllumajandusloomade „kohaliku turuga“ samastada. Omadussõna „kohalik“ näitab igal juhul ka seda, et kõnealune „turg“ ei tähenda elusloomade vedu puudutavate tehingute sisulist teostamist, olenemata tehingute toimumise kohast, vaid täpselt määratletud kohta, mis erineb nii ühelt poolt talust või põllumajandusettevõttest kui teiselt poolt tapamajast, mis asuvad kumbki määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punktis p sätestatud piirkonnas.
- 23 Vastupidi Norra valitsuse kirjalikele seisukohtadele tuleneb määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punkti p sõnastusest seega, et „kohalikku turgu“ ei saa samastada talu või põllumajandusettevõtte tegevuskohaga, mistõttu on välistatud, et põllumajandusloomade hulgimüüja saaks elusloomi otse talust või põllumajandusettevõttest kohalikku tapamajja viia.
- 24 Määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punktis p kehtestatud erandi vastupidine tõlgendus oleks pealegi vastuolus selle sätte ja määruse eesmärkidega.
- 25 Siinkohal on oluline meenutada, et Euroopa Kohus on juba otsustanud sõidumeeriku kasutamise kohustusest tehtud erandi kohta, mis on sätestatud nõukogu 25. märtsi 1969. aasta määruse (EMÜ) nr 543/69, mis käsitleb teatavate autovedusid käsitlevate sotsiaalõigusnormide ühtlustamist (EÜT 1969, L 77, lk 49), muudetud nõukogu 12. detsembri 1977. aasta määrusega (EMÜ) nr 2827/77 (EÜT 1977, L 334, lk 1) (edaspidi „määrus nr 543/69“), artikli 14a lõike 2 punktis c ja on oma sõnastuselt sisuliselt analoogne määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punktis p kehtestatud erandi sõnastusega,

et selle erandi eesmärk on soodustada kaubanduslikku tegevust, mis on tähtsam kui vedu ise ning puudutab üksnes lühikesi vahemaid hõlmavaid vedusid, mis toimuvad üksikute põllumajandusettevõtete huvides ja vastab selliste ettevõtete varustamise või nende toodete turustamisega seotud tavalistele vajadustele (28. märtsi 1985. aasta kohtuotsus Hackett jt, 91/84 ja 92/84, EU:C:1985:153, punktid 16 ja 19).

- 26 Nimetatud eesmärgist lähtudes leidis Euroopa Kohus, et määruse nr 543/69 artikli 14a lõike 2 punktis c sätestatud erandit ei kohaldata vedudele, millel on läbitava vahemaa, kasutatavate sõidukite võimsuse ja nende sõidukite kasutamise sageduse osas just nimelt tunnused, mis õigustavad üldist sõidumeeriku kasutamise kohustust, see tähendab sõidukite ja sõidukijuhtide liiga sagedase kasutamise oht koos kõigi ebasoovitavate tagajärgedega transpordisektori töötajate sotsiaalsele kaitsele, liiklusohutusele ja asjaomase sektori võrdsete konkurentsitingimuste säilitamisele (28. märtsi 1985. aasta kohtuotsus Hackett jt, 91/84 ja 92/84, EU:C:1985:153, punkt 21).
- 27 On tõsi, et määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punktis p sätestatud erand sisaldab vastupidi määruse nr 543/69 artikli 14a lõike 2 punktile c täiendavat tingimust, nimelt geograafilist piirkonda, millele seda erandit kohaldatakse.
- 28 Kui tõlgendada seda erandit laialt ja vabastada sõidumeeriku kasutamise kohustusest sõidukid, mis veavad elusloomi otse põllumajandusettevõttest tapamajja, tekiks siiski oht, et sellised ettevõtjad nagu põllumajandusloomade hulgimüüjad kipuksid kasutama ülemäära palju suure võimsusega sõidukeid, mis veaksid iga päev tundide kaupa ja ilma pausideta erinevatest põllumajandusettevõtetest pärit elusloomi kohalikesse tapamajadesse, eirates muu hulgas määrusega nr 561/2006 järgitava sõidukijuhtide sotsiaalse kaitse ja liiklusohutuse eesmärki. Nagu Euroopa Komisjon oma kirjalikes seisukohtades muu hulgas märkis, on sellise ohu tekkimine seda tõenäolisem, et asjaomast piirkonda iseloomustab ka põhikohtuasjas põllumajandusloomade kasvatajate ja loomsete saaduste töötlemisega tegelevate ettevõtjate paljusus.
- 29 Seda tõlgendust ei väära ka Norra valitsuse argumendid, mis tuginevad esiteks asjaolule, et põllumajandusloomade kohalike turgude arv liikmesriikides väheneb pidevalt, mistõttu määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punktis p sätestatud erandit oleks vaja tõlgendada paindlikumalt, ja teiseks loomade tervisele ja heaolule, mis oleks veelgi enam kindlustatud, kui loomi saaks vedada otse põllumajandusettevõttest kohalikku tapamajja.
- 30 Esimese punkti kohta piisab – isegi eeldusel, et põllumajandusloomade kohalike turgude arv on liikmesriikides koguni märkimisväärselt vähenenud –, kui sarnaselt komisjoniga märkida, et liidu seadusandja on sellest hoolimata sõnaselgelt lükanud tagasi komisjoni ettepaneku laiendada määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punktis p sätestatud erandi ulatust. Hiljem, määrust nr 165/2014 vastu võttes laiendas liidu seadusandja pealegi geograafilise piirkonna ulatust 50 km-lt 100 km-le, ilma et ta oleks aga kaotanud mõistet „kohalik turg“.
- 31 Mis puudutab teist punkti, siis olgugi et loomade tervis ja heaolu ei ole määruse nr 561/2006 eesmärkide hulgas, ei ole vastupidi Norra valitsuse väidetele igal juhul sugugi välistatud, et selline nõue saaks olla nende eesmärkidega kooskõlas. Nimelt on olukorras, kus kasutatakse liigselt sõidukeid, mis veavad iga päev ilma pausideta elusloomi otse erinevatest põllumajandusettevõtetest ühte või mitmesse kohalikku tapamajja, võimalik, et lisaks sõidukijuhtide töötingimuste rikkumisele ja liikluse ohustamisele, mis õigustavad sõidumeerikute kasutamise kohustust, avaldub negatiivne mõju ka loomade tervisele ja heaolule.
- 32 Järelikult tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 561/2006 artikli 13 lõike 1 punktis p kasutatud mõistet „kohalik turg“ tuleb tõlgendada nii, et see ei tähista tehingut põllumajandusloomade hulgimüüja ja põllumajandustootja vahel ega põllumajandusloomade hulgimüüjat ennast, mistõttu selles sättes ette nähtud erandit ei saa laiendada sõidukitele, millega veetakse elusloomi põllumajandusettevõtetest otse kohalikesse tapamajadesse.

Kohtukulud

- 33 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määruse (EÜ) nr 561/2006, mis käsitleb teatavate autovedusid käsitlevate sotsiaalõigusnormide ühtlustamist ja millega muudetakse nõukogu määrusi (EMÜ) nr 3821/85 ja (EÜ) nr 2135/98 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 3820/85, muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. veebruari 2014. aasta määrusega (EL) nr 165/2014, artikli 13 lõike 1 punktis p kasutatud mõistet „kohalik turg“ tuleb tõlgendada nii, et see ei tähista tehingut põllumajandusloomade hulgimüüja ja põllumajandustootja vahel ega põllumajandusloomade hulgimüüjat ennast, mistõttu selles sättes ette nähtud erandit ei saa laiendada sõidukitele, millega veetakse elusloomi põllumajandusettevõtetest otse kohalikesse tapamajadesse.

Allkirjad